

Monumentnummer*: 511046

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 16 december 2002
Kadaster deel/nr 82868/84

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Wassenaar	Wassenaar	Zuid-Holland

Locatienaam	Locatieomschrijving
Wassenaar	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wassenaar	F			10405

*Omschrijving***

Inleiding

Bij de historische buitenplaats Beukenhorst behorende, de ten zuidwesten van het woonhuis gelegen formele bloemenTUIJN, bestaande uit een STIBADIUM met PERISTYLIUM (3). Omstreeks 1845 ontworpen - evenals het huis - door de Duitse architect H.H.A. Wentzel. De uit Berlijn afkomstige architect, die leerling was van Friedrich Stüler en werkte in de stijl van K.F. Schinkel, kwam in 1851 in dienst van prins Frederik. Op Beukenhorst was het voor het eerst in ons land dat een tuin werd aangelegd in Neo-Classicistische stijl, die geïnspireerd was op Pompeaanse voorbeelden. Deze tuin wordt beschouwd als een architectonische voortzetting van het huis, zoals die eerder ook al in Engeland en Duitsland (o.a. door Schinkel) werd toegepast. Op deze wijze werd getracht eenheid te bereiken tussen huis en omgeving. Hiermee zijn Beukenhorst en de Paauw beide zeer vroege voorbeelden van de Gemengde tuinstijl, waarbij rondom het binnen het in Landschapstijl uitgevoerde park, nabij het landhuis een formele tuin is aangelegd.

De zuidwestelijke afsluiting van deze tuin is een STIBADIUM, welke stilistisch enige overeenkomst vertoont, met het exemplaar dat Wentzel voor het landhuis de Paauw heeft ontworpen. Laatstgenoemde exemplaar is in 1928 verplaatst naar Huize de Laar te Ommen. Dit exemplaar is hoofdzakelijk van zink, terwijl die te Beukenhorst van hout is. Het stibadium lijkt - eveneens geïnspireerd op Pompeaanse voorbeelden - op een halfroond prieel, een beschutte zitplaats, vanwaar men een goed uitzicht heeft over de tuin. Door de aanwezigheid van een pergola is een besloten tuin ontstaan, waarvan op Beukenhorst echter de oostelijke zijde thans (anno 1997)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gedeeltelijk ontbreekt.

Omschrijving

Aan de zuidelijke kopgevel van het woonhuis grenzende rechthoekige, formeel aangelegde tuin, die aan de korte zuidzijde wordt afgesloten door een halfcirkelvormig stibadium met zitbank, opgetrokken in gele ijsselsteen (in kruisverband met knipvoeg). Enkele flankerende muren, waar op de hoeken de Toscaanse pijlers van een gedeelte van de pergola rust, opgetrokken in rode baksteen (eveneens kruisverband met knipvoeg). Hiervan sluit de westelijk muur haaks aan op de zuidvleugel van het landhuis. De oostelijke muur staat haaks op de restanten van de pergola, die oorspronkelijk de besloten tuin afsloot. Het stibadium is via een hardstenen trede toegankelijk. De aan de voorzijde door een bakstenen rollaag afgesloten bakstenen vloer is tegenwoordig afgesmeerd met specie. De relatief hoge, door een houten sierlijst afgesloten borstwering is aan de achterzijde verlevendigd met een geometrisch ruitpatroon van rode baksteen. Op de muur staan vier vierkante gemetselde Toscaanse pijlers met natuurstenen dekplaten, die een houten overstekend halfkoepelvormig dak dragen. Aan de voorzijde wordt het dak afgesloten door een driehoekig fronton met rijk uitgevoerd opengewerkt snijwerk in de vorm van gestileerde zwanen. De met snijwerk verlevendigde houten bank in het stibadium, volgt het beloop van de borstweringsmuur. De poten zijn uitgevoerd met een leeuwenpootmotief.

De hoog opgemetselde tuinmuurtjes aan weerszijden van het stibadium worden afgedekt door een houten doorlopende profiellijst. Op beide einden staat een Toscaanse pijler, die een balk ondersteunen waarop geprofileerde dwarsbalken en het latwerk van de pergola rust. Aan de westzijde wordt de pergola voortgezet door twee op een iets lagere tuinmuur geplaatste pijlers, die aansluiten op de zuidelijke zijvleugel van het hoofdgebouw. De houten profiellijst op deze tuinmuur zet zich voort over de gevel van deze zijvleugel. De pergola aan de westzijde bestond uit een peristylum van zes Toscaanse pijlers op vrijstaande basementen. Hiervan zijn restanten van basementen, danwel delen van pijlers over. Op één ervan rust nog een dwarsbalk met latwerk.

Waardering

De tuin met stibadium is van algemeen belang wegens grote architectuur- en cultuurhistorische waarde - als vrij uniek en tevens één van de eerste voorbeelden van een op Pompeaanse bronnen geïnspireerde tuin in Neo-Classicistische stijl uit het midden van de 19de eeuw, exemplarisch voor het oeuvre van de Duitse architect W.W.A. Wentzel; - vanwege de grote tuin-historische waarde als zeer vroeg voorbeeld van de Gemengde tuinstijl uit het midden van de 19de eeuw, waarbij bij het landhuis als voortzetting ervan een formele tuin is aangelegd temidden van een park in Landschapstijl; - vanwege de cultuurhistorische waarde als oorspronkelijk onderdeel bij de buitenplaats Beukenhorst, waarvan de opdrachtgever jonkheer Guillaume Charles Albert Herman von Goëdecke, verbonden was aan het hof van prins Frederik der Nederlanden; - vanwege de ensemblewaarde en de bijzondere functionele, stilistische en ruimtelijke samenhang met de overige complexonderdelen van de buitenplaats. Dit onderdeel van het complex is gaaf, zowel wat betreft de hoofdstructuur als de detaillering en het materiaalgebruik van het stibadium en bevindt zich op zijn oorspronkelijke plaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument